

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 11/3 2022 s. 1063-1083, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

EDEBÎ TASVİR GELENEĞİ ÇERÇEVESİNDE LÂMÎ'Î ÇELEBİ'NİN BURSA VE TABİAT TUTKUSU: SARNIÇ YAYLASI

Sadettin EĞRİ*

Geliş Tarihi: Mart, 2022

Kabul Tarihi: Temmuz, 2022

Öz

İnsanlık tarihinin en önemli gelişmelerinden sayılan yazı ile birlikte sözlü ve yazılı metinler, insanlığın hazinesi olarak günümüze kadar etkisini sürdürmüştür. Pek çok farklı konuda esere sahip olan XVI. yüzyıl şairlerinden Lâmi'î Çelebi, iki hamse sahibi olmasının yanı sıra, yaşadığı dönemin canlı tasvirleri ile Bursa'nın belgeselini çizmiştir. Lâmi'î Çelebi, *Divan*, *Münâzara-i Bahâr u Şitâ*, *Şehr-engîz-i Burûsa* eserleri başta olmak üzere yeri geldikçe; Bursa'nın tabiatı, kuşları, meyveleri, mesire yerleri, tarihî mekânları, suları ve çeşmelerinden canlı tasvirlerini konu edinmiştir. Bu çalışmada tarihî seyir ile birlikte Sarnıç Yaylası örneğinin canlı övgüleri, yazma metinlerden yola çıkarak araştırmacıların dikkatine sunulmuştur. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış, Türk edebiyatında konu ile ilgili literatür taranmıştır. Özellikle tasvir konusunda ele alınan metinlerin kaynağına gidilmiş ve örnek olarak alınan yazma metinler görsel olarak eklenmiştir. Sarnıç yaylası ile ilgili şiirler araştırmacılar için yorumlanmış ve tahlil edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Lâmi'î Çelebi, tasvir, tavsif, Bursa, Sarnıç Yaylası.

LAMI'İ CELEBI'S PASSION FOR BURSA AND NATURE WITHIN THE FRAMEWORK OF LITERATURE DESCRIPTION: SARNIC HIGHLAND

Abstract

Oral and written texts, together with writing, which is considered one of the most important developments in the history of humanity, have continued to be influential until today as the treasure of humanity. Lami'i Celebi who has works on many different subjects besides having two hamse, drew a documentary of Bursa with vivid descriptions of the period he lived in. Especially in the works of Lami'i Celebi, *Divan*, *Munazara-i Bahar u Sita*, *Sehr-engiz-i Bursa*; the nature, birds, fruits, recreation areas, historical places, waters and fountains of Bursa are the subject of vivid descriptions. In this study, lively praises of the Sarnic Plateau, along with the historical course, were presented to the attention of researchers based on manuscripts. In this study, qualitative research method was used, and the literature related to the subject in Turkish literature was scanned. In particular, the source of the texts discussed on the subject of depiction was visited and the texts taken as examples were added visually. Poems about Sarnic plateau were interpreted and analyzed for researchers.

Keywords: Lami'i Celebi, description, classification, Bursa, Sarnic Plateau.

* Doç. Dr.; Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı, sadettin@uludag.edu.tr

Giriş

Bir şeyi yazı ve sözle anlatma manasına gelen “tasvir/betimleme”; edebiyatımızda “tavsif”, “sıfat” ve “vasf” kelimeleriyle birlikte değerlendirilmiştir. Roman, hikâye ve diğer yazı türlerinde olayları, olayların geçtiği yerleri, şahısları, hayvanları ve eşyayı ayrıntıları ile tanıtmaya amacı güdülmüştür. Bir bakıma kelimelerle resim yapma sanatı olan tasvir, herhangi bir şeyi aynı cinsten benzerleri arasında tekleştirerek, ötekilerden farklılığını belirtmeye denmiştir. Muallim Naci, *İstilahât-ı Edebiyye*’sinde tasvir yerine tavsifi ele alıp, onu edebî istilâh olarak tarif etmiştir. Tahirül Mevlvî ise, *Edebiyat Lugatı* adlı eserinde “tavsif” ve “tasvir”i beraber ele almıştır. Türk kültürü ve sosyal yaşantısında tabiatın da ayrı bir yeri ve önemi vardır. Her milletin sanatında tabiatla ilgili motif ve eserlere tesadüf edilmesi tabiidir. Lâkin çiçekleriyle, ağaçlarıyla, hayvanları ve mevsimleriyle tabiat, Türk edebiyatında bir başka anlam ifade eder. İster soyut, isterse somut olsun tasvirler; sosyal, edebî ve dinî hayatın en kıymetli hazineleridir (Eğri, 2001, s. 60). Tarihî süreç içerisinde edebî eserlerin her dönem ve her türünde; tabiat tasvirlerinin zenginliği, çeşitliliği cezbedici bir özellik olarak ortaya çıkar. İnsan ruhuna hitap eden ve olaylar ile görüntülerin zihinlerde netleşmesini sağlayan tasvir, sözlü veya yazılı metinlerin vazgeçilmez özelliklerinden birisi olmuştur. Estetik güzellik arayışı ve etkilerin kalıcılığı sanatın amaçlarından sayılmıştır. Edebî eserlerin önemli gayelerinden olan ebedilik; yine edebî sanatlarla amacına ulaşır. Sanatlar eserleri, insanların gönlünde ve hafızasında kalıcı tablolar oluşturup, derin izler bırakır.

Bir Bursa sevdalısı ve âşığı olan Lâmi’î Çelebi (d. 878/1472-3- ö. 938/1532), farklı konuları ele aldığı eserlerinde yeri geldikçe bu tutkusunu dile getirmiştir. Neredeyse ömrünün tamamı Bursa’da geçen, iki hamse sahibi şair; edebiyatımızın en güzel şehir-engîzini eşsiz güzellikler diyarı bu şehre adanmış ve diğer eserlerindeki efsanevi anlatımlarıyla hoş kubbede kalıcı sedalar bırakmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada; Türk kültüründe yer alan edebî tasvir anlayışı ve tarihî gelişimi örneklendirilmiş, tarih, sanat ve edebiyat açısından incelenmesi amacı güdülmüştür. Özellikle Bursa’nın tarihî seyir içerisinde edebiyatımızda şiirlere yansımaları araştırılmıştır. XVI. yüzyıl Bursa’sının tabiat güzellikleri, mesire yerleri, suları, camileri, mescitleri, medreseleri, burada medfûn sultanları ve şehzadeleri, manevi önderleri, Uludağ’ı mükemmel tasvirlerle mısralara aktarılmıştır. Özellikle Lâmi’î Çelebi’nin yazma eserlerinden konu ile ilgili kısımlar ele alınıp tahlil edilmek amacıyla yönelinmiştir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu incelemede keşfedici, nitel, betimleyici, örneklendirici yöntemler kullanılmıştır. Araştırmada edebî tasvir hakkında kısa bilgiler ve örnekler verilmiş, gelenek halinde günümüze kadar ulaşan bu anlayış, Bursa ve çevresinin manzum betimlemeleri araştırmacıların bilgisine sunulmuştur. Özellikle XVI. asır Bursa’sının yaylaları, kuşları, bahçeleri, suları, meyveleri ve tabii güzellikleri Lâmi’î Çelebi’ye ait *Divan*, *Bursa Şehr-engîzi*, *Münâzara-i Bahâr u Şitâ* adını taşıyan eserlerinin yazma nüshalarından istifade edilerek incelemeye alınmıştır.

Edebî Tasvir Geleneği

Kültürel değerler içinde milletlerin en değerli zenginliklerini içine alan faaliyet alanlarından birini de edebî eserler teşkil eder. Edebiyatın sihirli havası içinde dile getirilip

zamanla unutulmuş veya kaybolmuş sanat eserleri hakkında bilgi sahibi olup gücünü günümüze taşıyabilmek için bu tarz metinlere ihtiyaç duyulur. Tabiat tasvirlerinin en güzel şekilleriyle betimlendiği eski şiirimize ait metinler, ne yazık ki tüm varlığı ve zenginliği ile günümüze yansıtılamamıştır. Kimi metinler içerisinde bile tabiat olay ve nesnelere ince ve mahirce işlendiğine şahit olunmaktadır. “Türkistan Burkan mâbedlerinde yazılan İslâmiyet’ten önceki dinî Türk şiirlerinde, ruhu yüceltmenin metotları anlatılırken tabiat vazgeçilmez motif olmuştur (Arat, 1986, s. 66-67)”:

*adkaşu turur kat kat tagda
amul ahlak aranyadanta
artuç söğüt altınunta
akar suvlakta
amrançığın uçdaçı kuşkıalar
tirinlik kuvraglıkta*

*

*kökerip turur körklüg tagta
köngül yaraşı ahlak orunta
köp yiği telim söğütlüg erip
köpirip turur kölmen suvlukta
köz başlap kaçığıların yığınıp
közünmiş bililmişçe [orun]larta
küsençigsizin mengi tegingülüg ol
anı teg orunlarta¹*

Divânü Lûgâti't-Türk'te türlü deyişler içinde bir de “yazla kışın tartışması, hatta savaşması” diyebileceğimiz nitelikte münazaralar da vardır. Bunlar Kış'la Yaz'ın karşılaşp, erlerini dizdikten sonra savaşa başlamaları, canlı bir kişileştirme (teşhis) sanatı” ile anlatılmaktadır (Kurgan, 1972, s. 76-77). *Divânü Lûgâti't-Türk*'ten verilen manzume örnekleri ve metinler Şükrü Kurgan'ın “Divânü Lûgâti't-Türk Üzerine” başlığı altındaki makalesinden yazım şekli değiştirilmeden alınmıştır:

Divânü Lûgâti't-Türk'ün Mukaddimesi (Millet Ktp., Ali Emîrî, Arabî, nr. 4189)

¹ Birbirine bağlı duran kat kat dağlarda/ Sâkin ve tenha Aranyana'da/ Ardıç ağaçları altında/ Akar sular boyunda/ Sevinç içinde uçan kuşukların/ Toplandıkları, bir araya geldikleri yerde/ Hiç bir şeye bağlanmadan, huzura kavuşmalı/ İşte öyle yerlerde.*Göçerip duran güzel dağlarda/ Gönün hoşlandığı tenha yerlerde/ Kesif, sık söğütlikler içinde/ Kaynayıp köpüren göller arasında/ Başta göz olmak üzere, bütün hasselerden sıyrılıp/ Her şeyin görüldüğü, bilindiği gibi olduğu yerde/ Hiç bir arzu beslemeden, huzur tatmalı/ İşte öyle yerlerde.

Yaz'la Kış şöyle karşılaşmaktadır:

*Yay kış bile karıştı
Erdem yâ'sın kuruştı
Çerig tutup küreşti
Oktagalı örtüşür*

“Yaz ile Kış karşılaştı. Erdem yayını karşılıklı kurdular. Çerilerini sıraya dizerek güreştiler, birbirlerine ok atar oldular.” Yaz'ın övünmeleri devam eder: “Yunt kuşu senden kaçar. Birçok kuşlarla kırlangıç bende dinlenir. Bülbül öter, sesiyle herkes coşar. Yazın erkek ve dişi çiftleşir.”:

*Senden kaçar sundılaç
Mende tınar kargılaç
Tatlığ öter sanduvaç
Erkek tişi uçruşur*

Yaz'ın kendini bu denli methetmesine karşılık Kış'ın cevabı gelir: “Gürleyerek bulutlar çıktı, gürültü ile seller aktı- bahar selleri- ulus buna şaşakaldı, kükrer gibi bağrışıyorlar.”:

*Ördi bulut ingraşu
Aktı akın münğreşü
Kaldı budun tanglaşu
Kükrrer takı mangraşur*

“Kış, Yaz'a döner ve şöyle der: Erler ve at benimle savaşçı olur. Hastalar seyrekleşir. Vücut ve ten sertleşir:

*Kış yaygaru söyleyür
Er at mening yavriyur
İkler yeme savriyur
Et yin takı bekrişür*

Divan şiirinin bir teşrifat hâlini almış aşk dünyasından başka, muhtevaca diğer yönleri de şekil dünyası kadar önem kazanmıştır. “Başlangıcı İran ve Arap şiirine dayanan geleneğin devamlı tesir ve müdahalesi hemen her alanda kendisini hissettirmiştir. Osmanlılar Anadolu'da İslâm medeniyetinin Selçuklu yorumunu miras olarak devir alıp, millîleştirmiş, yepyeni bir ruh ve dinamizmle Avrupa'nın içlerine kadar taşımışlardır. Anadolu Selçuklularının yeterince değerlendiremediği Bizans mirasını da özellikle İstanbul'un fethinden sonra akıllıca kullanan bu yeni güç, Avrupa içlerine doğru ilerlerken karşılaştığı kültürlerle son derece sağlıklı ilişkiler kurdu; bu arada fethettiği ülkelerdeki önemli sanatkârları cazip imkânlar sunarak yanına çekmek suretiyle İslâm devletlerince öteden beri uygulanan bir usulü de devam ettirdi” (Akün, 2014, s. 27; Ayvazoğlu, 1999, s. 17-28). Edebiyatımızın en temel taşlarından olan estetik anlayış ve geleneği içerisinde “tasvir” kelimesinin sadece resim ve heykele izafe edilmesi, genel prensiplere de aykırıdır.

Klasik Türk edebiyatının aşk ve estetik anlayışı, mensur veya manzum metinler eşliğinde her alanda kendisini hissettirir. Edebî dünyadaki tasvir geleneğine geçmeden önce resim ve heykeldeki “tasvir yasağı prensibi”nin şairler üzerindeki etkileri üzerinde durmak istiyoruz: Sanatkârlarımız batılı ustalardan farklı olarak bir estetik anlayış ve dünya tasavvurunu bir gelenek içinde işlemektedir. Bu prensibin sonucu olarak “Soyuta yönelen Müslüman sanatkârlar, soyutlama irade ve heyecanlarına tasavvufta çok parlak bir karşılık bulmuşlardır. Pratikte varılan sonuç, hiçbir fenomenin doğrudan dile getirilmediği, iç gayesi; görünenlerin ardındaki görünmeyene ulaşmak, dış gayesi ise; dünyayı güzelleştirmek olan, başka bir deyişle,

deruni olarak ne kadar dinî ise, dışarıdan o kadar pürist ve o kadar profan bir sanattır. Bütün metafizik arka plânına rağmen, şaşırtıcı bir biçimde hayatın içinde yer alır. Camiideki mihrap, mutfakta kullanılan kab kacak, atların koşum takımları vb. aynı prensipler çerçevesinde tezyin edilir” (Ayvazoğlu, 1999, s. 19-20).

Türk edebiyatının “mutlak güzel”in peşinde olma arzu ve geleneği, edebî eserlere ustaca serpiştirilmiş tasvirlerle ayrı bir zenginlik kazanmıştır. Zamanla bir edebî istilâh olacak olan tasvir, Mehmed Akif’in 9 Şubat 1317 (1911) tarihli *Sebîlü’r-Reşâd* dergisinde çıkan “Tasvir” başlıklı makalesinde şu tarifi yüklenmiştir (Şentürk, 1987, s. 22): Gözümüzle görebildiğimiz mahsusâtı bize gösterebilecek yahut hariçte vücudu olmayan ihtisâsâtı duyurabilecek melekeye edebiyatta “tasvir” derler. Bununla beraber mutlak olarak zikredildiği zaman tasvir yalnız mahsûsâta münhasır olur. Tasvir üç türlü olur:

1- Birincisinde edib, bir müstensih ressam tavrı takınarak tersim edeceği levhayı aynen alır; kendisinden hiçbir çizgi ilave etmez.

2- İkincisinde o levhayı olduğu gibi çizmeyerek; gerek ilave, gerek tay suretiyle yer yer tadilat icra eder.

3- Üçüncüsünde ise, tasvir edeceği şeyi olduğu gibi göstermek tarafına hiç yanaşmayarak onu evvelce kendisi bambaşka bir nazarla, bambaşka bir şekilde gördükten sonra öylece gösterir. Yani başkalarının gördüğü gibi değil, kendisinin göstermek istediği gibi göstermeye çalışır.

Ayrı ayrı sanat dalları olmasına rağmen, şair ile ressam bu edebî gelenek içinde aynı sahada imiş gibi görünmektedir. Kullanılan malzemeler ve sanatkârın hüneri her ikisinde de mükemmel anlatımın doğmasına vesile olmaktadır. Tasvirli anlatım şekilleri okuyucuyu, izleyiciyi derinden etkileyen ve geride unutulmaz hazlar bırakan bir yoldur.

Edebî tasvirlerin ilk ve en mükemmel örneklerini kutsal kitaplarda da görmekteyiz. Bunlar arasında tabii ki her yönüyle mu’ciz özellikler gösteren *Kur’an-ı Kerim*’de en canlı tasvir ve ibarelerle dünya ve ahiret hayatı resmedilir. Özellikle cennet, cehennem, kıyamet, tufan ve insan tasvirleri etkilidir. Arap edebiyatında gördüğümüz tasvir anlayışı reel objelere dayanmaktadır. Cahiliye dönemi Arap edebiyatında tasvirlik mükemmel noktaya ulaşmıştır denilebilir. İran edebiyatı mesnevicilik geleneği içerisinde ise tasvir, edebiyatın en zengin gelenek dallarından olmuş ve bu özelliği ile de Türk edebiyatını etkilemiştir. İslamiyet’ten önceki Türk edebî mahsulleri gereği gibi yazıya geçirilmediğinden dolayı, tabiatla iç içe yaşayan bu milletin tasvire ait zengin inceliklerinin hepsine ulaşmak mümkün olamamıştır. Çin kaynaklarından ve eldeki dinî metinlerden yola çıkarak şunu tespit etmek mümkündür: Türk edebiyatı başlangıcından itibaren edebî tasvir geleneğinin zengin ve münbit vadilerinden biri olmuştur.

Tamamen dini bir eser olan *Maytrisimit*’te cennet tasviri yapılırken; nefis kokulu çiçekler, her türlü rengin hâkim olduğu bir mekân, meyveler, insanı coşturan akarsular ve tablonun vazgeçilmez motifi hoş kokular yerini lâyıkıyla almıştır. XVI. *Asra Kadar Anadolu Sahası Mesnevilerinde Edebî Tasvirler*’i inceleyen A. Atillâ Şentürk’e göre; bu devirde dahi İran edebiyatı mesneviciliğinde görülen hayal zenginliği ve tasvir kabiliyyetini aratmayacak renkli ve çeşitli ifadeler vardır. *Manas Destanı*, *Divanü Lugati’t-Türk*, *Kutadgu Bilig* gibi Türk

edebiyatına ait eserlerde, etkisini özellikle sonraki mesnevilerde gösterecek olan edebî tasvir geleneğinin zengin örnekleri görülmektedir.

Anadolu sahası Türk edebiyatında ister manzum ister mensur bütün eserlerde yoğunluğu değişen tasvirlerle rastlanmaktadır. Tabiatın ve insanın olduğu her yerde edebî tasvir anlayışının en sanatkârane yol olduğu görülmektedir. Tahkiye esaslı eserlerde hemen her konunun farklı başlıklar altında tasvir ve tavsifi yapılmaktadır: Sıfat-ı kûh, sıfat-ı saray, sıfat-ı subh, sıfat-ı seher, sıfat-ı şâm, sıfat-ı şeb, sıfat-ı bahâr, sıfat-ı dîvân, sıfat-ı rûz, sıfat-ı libâshâ, sıfat-ı meclis, sıfat-ı meclis, vâsf-ı deryâ, vâsf-ı bâde, vâsf-ı ulemâ, vâsf-ı şitâ, vâsf-ı karacayel gibi...

Gazellerde, kasidelerde, mesnevilerde ve diğer edebî eserlerde zengin örneklerini gördüğümüz edebî tasvirleri şu şekilde tasnif etmek mümkündür:

1. Mekân tasvirleri
2. Zaman tasvirleri
3. Vak'a tasvirleri
4. Varlık tasvirleri
5. Psikolojik tasvirler

Bahariye; Divan edebiyatında bahar ile ilgili yazılmış şiir veya nesib, teşbib bölümlerinde baharı tasvir eden, baharda söz eden, bahar aylarında yazıldığı için baharı betimleyen kaside veya kaside bölümüdür. Nesip bölümlerinde baharı tasvir eden kasidelere nesip bölümlerine göre bahariye denilebilmektedir. Bahariye kelime anlamı ile baharla ilgili, bahara ait anlamına gelmektedir. Bu konular genellikle soyut şekillerde ele alınmış fakat bazı divan şairleri şiirlerinde bahar mevsimine ait canlı tasvirler de yapmışlardır. Divan şairleri divanlarında içinde bahariye bulunan kasideler bulunmasına özel önem vermişler, bu nedenle hemen her bir divana içinde bahariye bulunan bir kaside eklenmişlerdir. “*Esdi nesîm-i nevbahâr açıldı güller subh dem/ Açsın bizim de gönlümüz sâkî meded sun câm-ı Cem/ matlı bahariyesi, şiir-musiki ilişkisini sergileyen şaheser seviyesinde eserlerdir. Şairin söylenmede zorluk çekilen veya kulağa hoş gelmeyen seslerden oluşmuş kelime ve ifadeleri kullanmamaya özen gösterdiği anlaşılır*” (Akkuş, 2018, s. 28, s. 94-95).

*Esdi nesîm-i nevbahâr açıldı güller subh-dem
Açsın bizim de gönlümüz sâkî meded sun câm-ı Cem*

*Erdi yine ürd-i behişt oldı hevâ anber-sirişt
Alem behişt-ender-behişt her gûşe bir bâğ-ı İrem*

*Gül devri ayş eyyâmıdır zevk u safâ hengâmıdır
Âşıkların bayramıdır bu mevsim-i ferhunde-dem*

*Dönsün yine peymâneler olsun tehi humhâneler
Raks eylesin mestâneler nutribler ettikçe negam*

*Bu demde kim şâm u seher meyhâne bâğa reşk eder
Mest olsa dilber sevse ger ma'zûrdur şeyhü'l-Harem*

*Yâ neylesin bî-çâreler âlüfteler âvâreler
Sâgar sunar meh-pâreler nûş etmemek olur sitem*

*Yâr ola câm-ı Cem ola böyle dem-i hurrem ola
Ârif odur bu dem ola ayş u tarabla mugtenem*

*Zevki o rind eyler tamâm kim tuta mest ü şâdkâm
Bir elde câm-ı lâle-fâm bir elde zülf-i ham-be-ham*

*Lutf eyle sâkî nâzî ko mey sun ki kalmaz böyle bu
Dolsun sürâhî vü sebû boş durmasın peymâne hem*

*Her nev-resîde şâh-ı gül aldı eline câm-ı mül
Lutf et açıl sen dahi gül ey serv-kadd ü gonca-fem Nef'i*

XVI. yüzyılın ünlü şairlerinden olan Balıkesirli Zâtî, *Şem ü Pervâne* mesnevisinde “Sıfat-ı Leyl ile Vâsıf-ı Tasarruf” başlığı altında şu tasviri yapar (Armutlu, 1998, s. 468-469):

*Meger zulmetde şâh-ı cümle encüm
Olupdururdu Hızr âbî gibi güm*

*Yirine mâh anun olmuşdı sultân
Kevâkib cem' olup tutmuşdı dîvân*

*Nücûmun her biri bir hoş tarafda
Ferahda kimisi kimi şerefde*

*Kimi teslîs itmiş biribirine
Kimisi kendünün gelmiş yirine*

*Oturmuş şâh Jâle halvetinde
Hemen bir bîkr-i nâzîk var katında*

*Dahi irişmemiş kuflına miştâh
Visâlinde safâ kesb eyler ervâh*

*Gül-i cennet Şükûfe anun adı
Gönüller eksügi cânlar murâdı*

Türk edebiyatında hemen her alanda yazılan ve söylenen eserlerde ister dinî, ahlaki, tasavvufî, ister ladinî olsun edebî tasvir geleneğinin müellifin gücünü artırdığını ve nazma ayrı bir zenginlik kattığını söyleyebiliriz. Dili ve üslubu zengin sanatkarlar da daima bu hazineden istifade yolunu tercih etmişlerdir. “Osmanlı şiiri; enfa-strüktürü bakımından malzemesi -dil de dâhil- Arap ve Fars’a çok şey borçludur. Bu şiirin süper-stüktüründe, muhtevasında ise, birinci derecede İslâm inançları ve düşüncesi rol oynar. Tasavvuf Osmanlı klâsik şiirinin duygu ve düşünce yapısında iki temel direk niteliğindedir. Böylece insan ve hayat görüşü gibi, tabiat anlayışı da bu şiir âleminde ya zühdî, ya da tasavvufî bir karakterin özelliklerini taşımaktan kurtulamamıştır. Bu itibarla da genel olarak, bu dünyadan çok ahirete dönük bir felsefe ile hayata ve tabiata bakılmıştır” (Karahan, İstanbul, s. 56-57).

Osmanlı şairlerinin tabiat konusuna yaklaşımları, realiteden ziyade kendi âlemlerinde oluşturdukları mücerret bir yapı sergiler. Tabii olarak bu konunun en zengin kaynağı; şairlerin eserleri, bilhassa divanlar, mesneviler ve bazı mensur eserlerdir. Klasik Osmanlı şiirinde tabiat, âdeta sanat âleminde seyir halindedir. Alegoriler gerçek tabiatın ötesine geçip, yeni çizgiler oluşturmaya başlar. “Gerçekte bir mecazlar sistemi içinde klâsik Türk şiirinde hükümdar ve saray bir mihrak teşkil eyler. Açık ve kapalı benzetmeler (istiareler) ile bu hükümdar ve saray çevresinin tabiat tasvirlerine benzetmelerine ilk plânda yer verildiğini görmemek elde değildir. Sözcüleri, *güneş* ve *gül* gibi hemen bütün Osmanlı klâsik edebiyatının sık sık kullandığı iki mefhumdan birincisi, ışığı ile her varlığı aydınlatan, aziz kılan bir hükümdar olarak; ikincisi de, “çemen eyaletinin padişahı, çiçekler ülkesinin sultanı” olarak tavsif olunmakta, methedilmektedir. Klasik Osmanlı şiirinde tabiat, bir mecazlar ve istiareler âleminde yüzer. Gül, lâle, nergis, sümbül, menekşe gibi çiçekler; servi, çınar, şimşir, erguvan, meşe ve benzeri ağaçlar; bülbül, şahbâz (iri akdoğan), anka, gazal, at, kurt, arslan ve emsali hayvanlar vs. aynı

zamanda birer mefhumu da mazmunu da dile getirir. Güneş, ay ve yıldızlar gibi yeryüzünün aydınlık sultanları; sabah, akşam, gece ve seher gibi aydınlıkla karanlığın muayyen zaman ilişkilerini belirten anları; bahar, kış gibi mevsim adları; lülelerinden âdeta “âb-ı hayat (ölmezlik suyu)” fışkıran pınarlar hep altlarında mecazlar yatan sözler, deyimlerdir” (Karahan, İstanbul, s. 56-57).

Türk halk şiirinde tabiat, daha realist, hayata ve geleneğe daha uygundur. Sabri Esat Siyavuşgil’in de belirttiği gibi; “Halk şiirinin kendisi gibi reel tabiat duyusunda, cihan şiirindeki pastoral’ın bütün tecellilerine şahit oluruz” (Siyavuşgil, 1943, s. 7-20). Halk şiirinde tabiatla ilgili tasvirler; sade, samimi ve hayranlık doludur. Koşmalar, semailer, maniler, manzum bilmece; ister yaz, ister kış olsun bu saf ve samimi duyguların terennüm yeridir:

*Çukurova bayramlığın giyerken
Çıplaklığın üzerinden soyarken
Şubat ayı kış yelini boğarken
Cennet dense sana yakışır dağlar* Karacaoğlan

Emrah da kışı baharın müjdecisi olan sevimli tekrarın bir parçası olarak görür:

*Yüce yüce karlı dağlar
Hûb eser yellerin senin
Gider yazın, gelir kışın
Kar koşar bellerin senin* Emrah

Klasik Türk şiirinde ise bahar Şeyhî’nin kaleminde; dünyayı cennete döndüren, neşeyi artıran, üzüntüyü unutturan, Hazreti İsa’nın nefesi gibi ölüyü diriltten özellikler kazanır:

*Selsebül-i meyi hürîler elinden içeler
Ki bahâr ile cihân bâğ-ı cinân olsa gerek* Şeyhî

Bahâr gelmiş, rüzgârı düşe kalka gül bahçesine erişmiştir. Hazreti İsa’nın nefesi gibi çiçekleri ve ağaçları diriltten bahar, Nefî’nin mısralarında sultan gibidir:

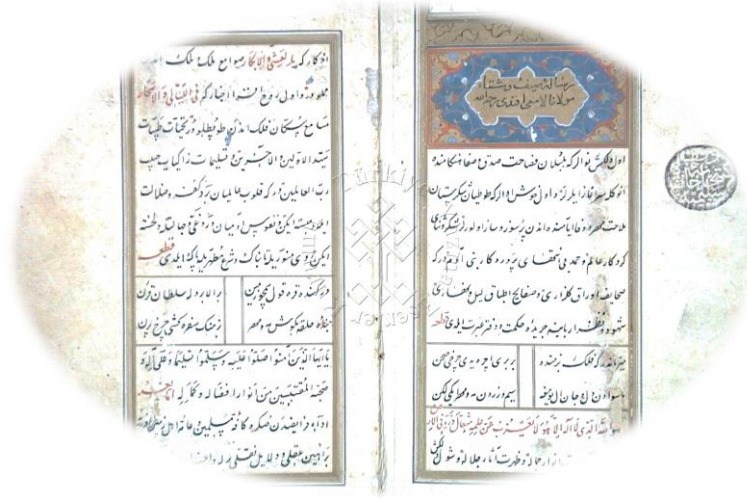
*Yine bâd-ı sabâ üftân ü hizân erdi güzâra
Dem-i İstî-veş ihyâ eyledi ezhâr ü eşcârî* Nefî

Özellikle Bursa ve onun güzelliklerini pek çok şair, dizelerine ince ince işleyerek onun ruhaniyeti hakkında duygularını dile getirmişlerdir. Bursa ve tabiatı denilince ilk akla gelen isimler, Lâmi’î Çelebi ve Ahmet Hamdi Tanpınar’dır. Su ve ruhaniyet kavramları Bursa’nın mazmunları gibidir. Bursa ve tabiat harikalarını bir masal ve hatta efsanevi zenginlikleriyle işleyen Lâmi’î Çelebi, pek çok eserinde konu buraya geldiğinde canlı tasvirlerle başvurur. Edebiyatımızın önemli isimlerinden A. Hamdi Tanpınar ise; “Beş Şehir ve Bursa’da Zaman ile bu şehrin tarihî ve tabiat güzelliklerini ebedî kılar: “Bir yekparelik içinde yaşanan anda tarihi derinden hissetmesi, Bursa’yı baştanbaşa bir rüya âleminde görmesine zemin hazırlar. Şair kişisel psikolojisini, bir cami avlusunda bütün şehre yayar. Adeta Bursa’daki her şey, şairin muhayyel dünyada görüp hissettiklerine ortak olur. Artık Bursa ile şairin ‘ben’i birleşmiştir” (Dönmez, 2007, s. 37-38):

*Bu hayalde uyur Bursa her gece
Her şafak onunla uyanır güler
Gümüş aydınlıkta serviler güller
Serin hülyasıyla çeşmelerinin
Başındayım sanki bir mucizenin
Su sesi ve kanat şakırtısından
Billur bir avize Bursa’da zaman*

Lâmi'î Çelebi'de Bursa ve Tabiat Tasviri

Türk edebiyatı edebî tasvir geleneğini eserlerinde sanatkârane bir şekilde ve estetik özelliği dikkati çekecek nefasette işleyen Bursalı Lâmi'î Çelebi (d. 878/1472-3- ö. 938/1532) ve onun eserlerinden örneklerle devam edeceğiz. XVI. yüzyıl Türk edebiyatının mühim şahsiyetlerinden olan Bursalı Lâmi'î Çelebi, iki hamse sahibi (Levend, 1984, s. 113), nazım ve nesirde maharetli bir müellif ve mutasavvıftır. Günay Kut, *TEİS*'teki "Lâmi'î Çelebi" ile ilgili ansiklopedi maddesinde: "Asıl adı Mahmûd, babasının adı Osmân'dır. Kaynaklarda adı Mahmûd bin Osmân bin Nakkâş Alî bin İlyâs olarak geçer. Bursa'da doğdu. Çok iyi bir medrese eğitimi aldı, Muradiye Medresesi'nin iki tanınmış müderrisi Mollâ Ahaveyn ve Mollâ Mehmed bin el-Hâc Hasanzâde'den ders alan Lâmi'î, İslâmî ilimleri öğrendikten sonra Nakşî şeyhlerinden Emîr Ahmed Buhârî Hazretleri'ne (ö. 922/1516) intisap ederek Nakşibendî tarikatine girdi. Nakşibendî tarikatine girmesinin en büyük nedeni, üzerinde çalıştığı ve Türk edebiyatına kazandırdığı eserlerin yazarları olan ünlü İran mutasavvıfı Câmî'nin (ö. 898/1492) ve Çağatay Türkçesinin kurucusu sayılan Alî Şîr Nevâyî'nin (ö. 906/1501) de Nakşibendî olmasıdır. Lâmi'î, Şerh-i Esmâ'ü'l-Hüsna adlı eserinde kendisinden "Nevâyî-veş mürid-i Şeyh Câmî" olarak söz eder (Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi 4046/2: yk. 11b). Lâmi'î, bu iki büyük ustanın Câmî'nin o denli tesiri altında kalmıştır ki onun önemli eserlerini Türkçeye tercüme etmiş ve "Câmî-i Rûm" olarak anılmıştır. Aşık Çelebi (ö. 979/1572), bunu: "Câmî mü'elleftân çok terceme itdüğü eelden Câmî-i Rûm dirlerdi." şeklinde ifade etmektedir (Kılıç 2010: 746)." (Günay Kut, "Lâmi'î Çelebi", *TEİS*).

Lâmi'î Çelebi, *Risâle-i Sayfu Şitâ (Münâzara-i Bahâr u Şitâ)*, 1b-2a.

Bursa'nın tabiat güzelliğini anlatmak için yazdığı eserler ve diğer eserlerinde tabiat tasvirlerinin mükemmelliği konu ve gayesi bakımından yegânedir (Yurtsever, 1987, s. 243). 638 beyitlik *Şehr-engîz*'i yanında; kısaca *Münâzara-i Bahâr u Şitâ* adıyla bilinen alegorik eseri de aynı özelliktedir. Dünya padişahı'nın (Kanunî Sultan Süleyman) Bursa'yı ziyaret edeceği haberi üzerine yazılan *Şehr-engîz*, Uludağ'ın (Keşiş Dağı) tasvirleri ve Bahâr ile Şitâ Sultânı'nın münazara ve cidalini anlatan *Münâzara-i Bahâr u Şitâ* ile kemale ermiştir (İsen-Burmaoğlu, 1988, s. 57). *Şehr-engîz*'de Bursa'nın dört mevsiminin özellikleri vasfedilmiştir. Her bölüm ve mevsimden birer örnek beyit vermek gerekirse:

1. Sıfat-1 Bahâr-1 Bursa

*Sular gizlenbeç oynar bâğ içinde
Çiçeklerle yeşil yaprağ içinde*

2. Sıfat-1 Tâbistân-1 Bursa

*Girü oldukda sayfeyyâmı
Tonanur per-i tûtî zâğ-ı eşcâr*

3. Sıfat-1 Hazân-1 Bursa

*Hazânınun degül mümkin beyâmı
Zer-ender-zer kılur kevn ü mekânı*

4. Vâsıf-1 Şitâ-yı Bursa

*Ağaçlar ta'n idüp evvel bahâra
Döner sahn-ı çemenler penbezâra*

Muhtelif sebeplerle tabiatın türlü varlıklarını konuşurarak, birtakım hikâyeler yazmak ve bu suretle bazı düşüncelerinin izâhını yapmak, asırlardan beri dünya edebiyatında revaç gören edebî bir nevî ve hünerdir (Baykal, 1964, s. 23) Bu hünerin tezahür ettiği eserlerden birisi olan *Münâzara-i Sultân-ı Bahâr bâ-Şehriyâr-ı Şitâ*, Kanûnî Sultan Süleyman'a takdim edilmiştir. Bu eser kütüphane ve kataloglarda şu adlarla kayıtlıdır: *Münâzara-i Bahâr u Şitâ Bahâr u Şitâ Münâzarası*, *Bahâr u Hazân* (Kâtib Çelebi, *Keşfü'z-Zünûn I*, s. 158), *Münâzara-i Sayf u Şitâ*. Gerek yurt dışında ve gerekse yurdumuzda yazma nüshaları bulunan bu eser birkaç kez basılmıştır.

Lâmi'î Çelebi'de tabiat öğelerinin ayrı bir önemi ve yeri vardır. *Şerefü'l-İnsân*'da münazara ve tenkitler devam ederken, olayların geçtiği mekânlar hakkında da sanatkârane üslupla kaleme alınmış tabiat tasvirleri vardır. Lâmi'î Çelebi, *Münâzara-i Bahâr u Şitâ Şehringîz-i Burûsa*, *Şem ü Pervâne*, *Veys ü Râmîn*, *Vâmık u Azrâ* gibi eserlerinde de aynı tasvir zenginliğini sergilemiştir. “Sıfat-1 Şeb, Sıfat-1 Rûz, Sıfat-1 Seher, Sıfat-1 Kûh” gibi başlıklar altında müstakil tabiat tasvirleri yapmıştır. Özellikle muharebe, münakaşa ve münazara atmosferini daha iyi yansıtabilmek için, detaylı resimler çizmiş, tabiatüstü manzaralardan bahsetmiştir. Yine onun en çok okunan ve beğenilen eseri olan *Şerefü'l-İnsân*'da; Keyûmers'le Ehrimen'in savaşlarında olayların geçtiği yerler; yalçın kayalar, dipsiz mağaralar, cehennemi andıran meydanlar, insan ufkunun yüksekinde dağlardır. Cinler ve şeytanlar bu dağın arkasındadır. “Kûh-1 Demâvend, yüksek, ihtişamlı, esrarlı, kapkara ve her tarafı sular içinde tasvir edilir. Bütün bu vasıfları, “Kaf Dağı” özelliklerini taşır. Şikâyetçi hayvanlar, akıl almak ve tecrübesinden faydalanmak için, hayvanatın en yaşlısı, en tecrübelisi, en bilgesi Kelâğ (Kuzgun'a giderler: “Çünkü zamanla Kûh-1 Demâvend'e geldiler. Ve ol cebel-i bülende irdiler. Görseler ki Ehrimen-sıfat ve ifrît-sûret bir dağdur. Gûyâ derûn u gerdûnda kapkara yanmış dağdur. Fark-ı ferkad sâyesinde ebr-i siyâh, mânend-i şeb külâh ve zeyl-i hâmûn esâsında, arsa-i kıyâmet, misâl-i gubâr-ı râh, şeyh-i sâhib-i temkîn gibi pây-ı sebâtı dâmen-i ferâgata dolamış ve zâhid-i uzlet-güzîn gibi sahrâları gözyaşları birle sulamış (Lâmi'î Çelebi, *Şerefü'l-İnsân*, 43a-43b):

*Ne kûh irmiş zuhâl bâmına başı
Şikest itmiş mehûn câmını taşı*

Akar her kûşeden bin çeşme-i rahşân

Biri ol çeşmesâra mihr-i dirahşân”²

Evliya Çelebi *Seyahatnâme*'sinde tarihî Bursa'daki “Mesîregâh ve Teferrücgâh”ları şöyle sıralar Evliya Çelebi, 1999, s. 19-24):³ Mesîregâh-ı Punarbaşı, Mesîregâh-ı Mevlevîhâne, Mesîregâh-ı Abdâl Sultân Murâd, Mesîregâh-ı Fısdıklı, Teferrücgâh-ı Karanfilli, Ferâhgâh-ı Kaplıkaya, Safâgâh-ı Çamlıca, Ârâmgâh-ı Kasr-ı Abdülmümin, Ziyâretgâh-ı Ayn-ı Asâ, Mesîregâh-ı Sobran, Cilvegâh-ı Alî-yi Mest, Sürürgâh-ı Kadı Yaylası, Temâşâgâh-ı Okmeydanı, Menzil-i Kadî Yaylası, Menzil-i Sobran, Menzil-i Bakacak, Menzil-i Süleyman Han Pınarı.

Bursa şehrine ve kültürüne çok mühim bilgi ve eserler kazandıran Kâmil Kepecioğlu; *Bursa Kütüğü* adlı eserinde Uludağ için şu bilgileri vermiştir (Kepecioğlu, s. 258):

Anadolu'nun kuzey batısında Bursa şehrinin güney doğusunda yüksek ve tek bir dağ olup, kuzey-batıdan güney-doğuya doğru 40 km. imtidadındadır. İrtifai 2530 m. kadardır. Eteklerinin aşağı kısımlarında meşe, kestane, ceviz, çınar ve sair ağaçları ve güzel meralarla pek çok ve nefis suları hâvidir. Daha yukarıları çam ağaçlarının envaini havi olup, dağın nihayet tepeleri ve üstündeki yaylalar karla mestürdür. Üstünün manzarasına doyum olmaz. İstanbul, Karadeniz, Marmara ve Çanakale Boğazı ve Sakarya Vadisi buradan seyr olunabilir. Atranos nehri güney-batı eteklerini dolaşarak, o cihetten inen çayları aldığı gibi doğu eteklerinden inen sular da; İnegöl ve Gölsu vasıtasıyla Sakarya Irmağı'na dökülüyor. Bursa şehri bu dağın kuzey-batı eteklerinde olup, şehrin üstünde derece derece akar soğuk suları, mesireleri vardır. Vaktiyle bu dağda birçok kilise ve manastırlar bulunduğu; buna “Cebel-i Ruhbân, Keşiş Dağı, Olimpos” adları veriliyordu. Teselya'da ve Kıbrıs'ta da Olimpos Dağı bulunduğu ayırt etmek için buna “Bitinya Olimposu” derlerdi (KA. 3866) (Kepecioğlu, s. 258).

Bursa'nın fethinden evvel buralarda birçok manastırlar mevcut iken, fetihten sonra bunları şeyhler ve dervişler işgal ederek, zaviye şekline koymuşlardır. Bursa'daki şeyhler ve âlimler her sene yaz vaktinde Uludağ'daki sayfiye yerlerine göçerler ve orada aylarca otururlardı. Hatta bazı medresedeki talebeler bile bu yaylaya çekilirlerdi.

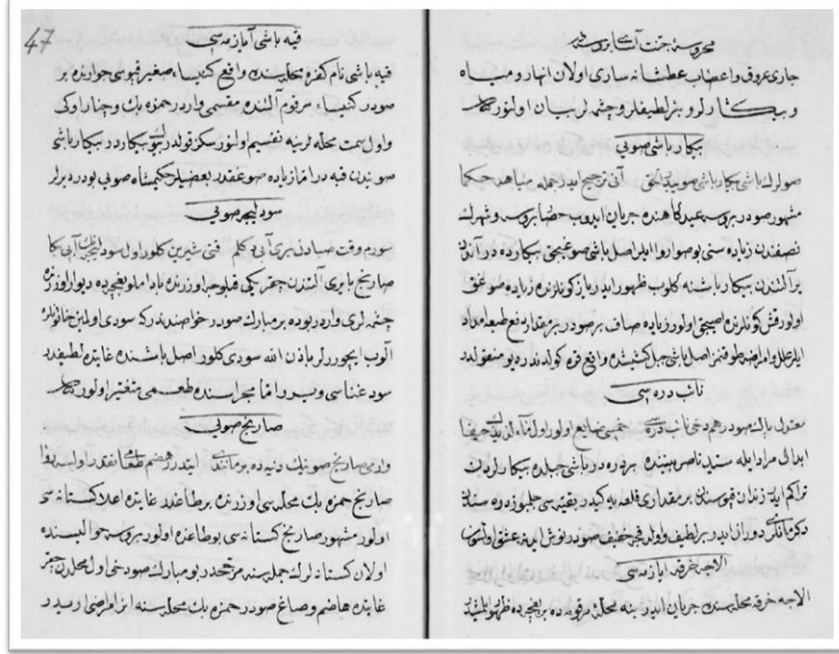
Vaktiyle Bizans İmparatorları dinlenmek, istirahat etmek üzere Uludağ'a gelirler ve bir iki ay sonra da sağlam ve dinç bir fikirle İstanbul'a dönerlerdi. Hammer'in izahına göre Bursa'daki âlimlerin birçoğu, şairlerin ekserisi, o büyük lâ-yemut eserleri Uludağ'ın sakın ve serin yaylalarında yazmışlardır. Bursa tarihlerini ve *Tacü't-Tevârih*'i, *Karaçelebizade Tarihi*'ni, *Gülşen-i Maarif*'i ilh. yazanlar; hep Uludağ'ın sakın yaylalarında selâmet-i fikirle yazmışlardır. Dereciklerin ahenkli akışları, sabahları bülbül (ve) kanaryaların sadaları zihinleri açardı. Burada çıkan meyveler, alabalıklar ve hayvanların lezzetleri hiçbir tarafta bulunmazdı. Lâmiî, Uludağ'a ait birçok şiirler yazmıştır. Evliya Çelebi, Uludağ'ı methetmekle bitiremiyordu. 1893'de Uludağ'a çıkmak için en kolay yol; Kızıklar üstünden çıkan yoldu. Teferrüç'ten çıkan yol ikinci ve Büyük Temenye ve Akçeşme civarından çıkan yol da üçüncü derecede idi. Atranos şosesi üzerinden İnkaya ve Çonkara'ya geçerek merkeple dört saatte Hüsnüye Köyü'ne muvâsalat ve ordan Kirazlıyayla ve Hamuralan mevkiinden geçerek, on üç saatte 2500 m. irtifai olan en yüksek zirveye gelinebiliyordu. Zirveden de on saatte Kadıyaylası ve Teferrüç yoluyla şehre avdet edilebiliyordu. 10 Temmuz 1893'de Bursa'da çıkan *Bursa Gazetesi*'nin 128 numaralı sayısında bu yolda meylin yüzde sıfır, bir, iki, üç olduğunu yazmaktadır. Vaktiyle saraylara buz ve kar Uludağ'dan naklettirildiği için, saray erkânı da bu yola çok kıymet verirlerdi. 1572'de bu yolun gönderilen bir mimar vasıtasıyla tamir edildiği sicillerde görülmüştür (BS. 116/33). (Kepecioğlu, 258).

² Lâmiî Çelebi: *Şerefü'l-İnsân*, Süleymaniye Kütüphanesi, Pertevniyal Valide Sultan Bölümü, No.424, v.43a-43b.

³ Evliya Çelebi: *Evliya Çelebi Seyahatnâmesi*, Haz., Zekeriya Kurşun- S.A. Kahraman- Y. Dağlı, İstanbul, 1999, 2. Kitap, s. 19-24.

Süleyman Peygamber ile Belkıs'ın dünyada cennet gibi mesire yeri arayıp en güzel yer olarak Uludağ'ı bulmaları efsanevi bir şekilde anlatılır. Bursa ve havalisi tarih boyunca imparatorlar, krallar ve sultanların dünyadaki en güzel mekânları olarak anılmıştır.

Sarnıç Yaylası: Bahçeleri, Kuşları, Meyveleri, Çeşmeleri

Gazzîzâde, *Hulâsatü'l-Vefeyât*, 47a.

Sarnıç yaylası ve köyü, günümüzde Bursa'nın Mustafakemalpaşa ve Büyükorhan ilçelerine ait coğrafi bölgelerde bulunmaktadır. Bu ismi taşıyan köy, Büyükorhan'a 10 km uzaklıktadır. Şimdi ise "Sarnıç Yaylası" denilince bu bölge akla gelmektedir. Fakat gerek Lâmi'î Çelebi ve gerekse o dönem Bursa'sını anlatan eserlerde Sarnıç Yaylası'ndan bakıldığında şehrin manzarasının görüldüğü, insanların hoşça vakit geçirdiği cennet gibi mekân olduğu yazılıdır. Bu tasvirde yola çıkarak incelendiğinde, aslında Sarnıç Yaylası'nın XVI. yüzyıl Bursa yerleşim bölgesine çok yakın olan meyilli bir tepe olduğu anlaşılmıştır. Uludağ'ın eteklerindeki bu harika yayla, şimdi şehrin merkezindeki bir mahalledir ve bu adı taşımamaktadır:

Sarnıç Yaylası, Eski Kaplıca civarında Murad Hudâvendigâr vakfından değirmen taşı çıkarılan yerin adıdır. Burada Hamza Bey mahallesinden İsmail Efendi'nin mülk kestaneliğinden dört lüle su cereyan etmektedir (BS.301/87). (Kepecioğlu, IV/126).

*Var mı Sarnıç Suyunun dünyada bir mânendi
Etdirir hazm-ı taâmı ne kadar olsa revâ*

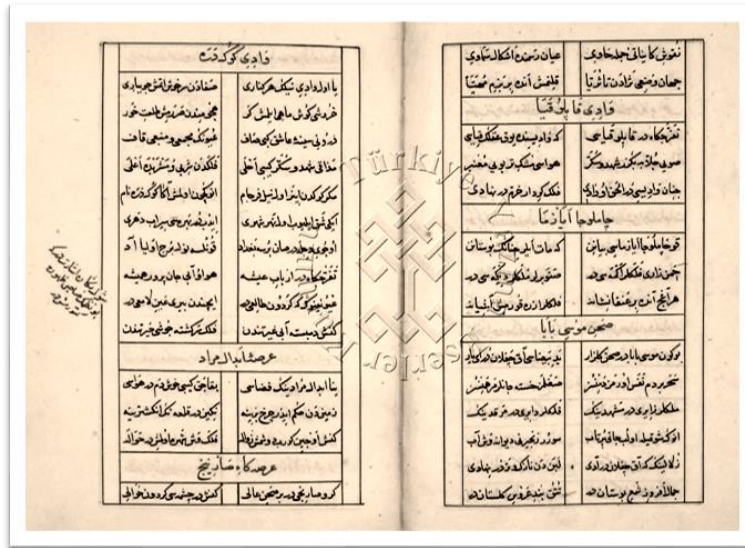
Sarnıç, Hamzabey mahallesi üzerinde bir dağdır. Gâyetde a'lâ kestanesi olur. Meşhur Sarnıç Kestanesi bu dağda olur. Burusa havalisinde olan kestanelerin cümlesine müreccahdır (tercih edilendir). Bu mübarek su dahi ol mahalden çıkar. Gâyetde hâzım (hazmettirici) ve sağ sudur. Hamzabey mahallesine iner. Emrazı (hastalıkları) eritir.

*Severim vakt-i sabâvetden beri âbî değilim
Katı şirin gelir ol Sütlice'nin âbî bana*

Sarnıç Yaylası'nda bulunan "Sütlüce Suyu", Sarnıç Bayırı altından çıkar. Yeni Kaplıca üzerinde Bademli Bahçe'de divar üzerinde çeşmeleri vardır. Bir mübarek sudur. Havâssındandır (özelliklerindedir) ki; sütü olmayan canlılara alıp içirirler, bizni'llâh sütü gelir. Asıl başında gâyetde latiftir. Süt gınası (bolluğu) verir. Ama mecrasında ta'mı (tadı) mütagayyir olur (Gazzizâde, 47a).

Sarnıç/Sarnıç Yaylası, Kâmil Kepecioğlu ve Gazzizâde Abdüllatif Efendi'nin tespitlerine göre şimdiki Hamzabey Mahallesi'nin bulunduğu yerdir. Bursa Sicilleri kayıtlarına göre burası İsmail Efendi isimli birinin mülkiyetinde kestaneliktir. Oradan 4 lüle⁴ su çıkmakta olup, yiyecekleri hazmettirme özelliği olan eşsiz bir sudur. Burası Uludağ eteklerinden Sarnıç Yaylası'na inen Sütlüce ve Sarnıç suları; mübarek, şifalı ve hastalıkları tedavi eden özelliktedir. Bir zamanlar Anadolu'nun en lezzetli ve değerli kestane merkezi olan Bursa Sarnıç Yaylası kestaneleri geçmiş dönemde en fazla tercih edilenidir. Hemen aynı mıntıkada bulunan Sütlüce/Südlüce Suyu ise, içen canlıların sütünü artıran ve hazmettirici özellikler taşır.

Lâmi'î Çelebi, *Şehrengîz-i Burûsa* adlı eserinde Sarnıç Alanı'nı⁵ şöyle tasvir eder: Yüce bir yayla olan Sarnıç'ın çeşmesi güneşten ve çevresi felek gibidir. Şehir ve ova, onun altında düpdüz uzanmakta olup, bütün sahralar onun ayağının altına yüz sürerler. Yayla'nın içindeki hoş sular, sanki kevser suyu gibi cennetten buraya akmaktadır. O yer, canlılara safa veren, âlemin mesire ve eğlence merkezidir. Oradaki bitkiler, bu alanı öylesine ilginç güzelliklerle süslemiş ki; sanki feleğin çardağı, temiz suları ile herkese mutluluk verip, dostların ruhuna coşku vermektedir. Sarnıç Yaylası'ndaki çeşitli meyveler ve bağlar, kalpleri hayrette bırakıp aklı şaşkın kılar. Ağaclarının gölgesi altındaki insanlar, cinler ve periler huzur bulurdu. Ne yazık ki Lâmi'î Çelebi'nin gönlü gibi burası da harap olmuş, bütün eserlerle güzellikler harap olmuştur. Şayet zamanımızın sultanı inayet kılsa, eski güzellğine dönüp, eski ihtişamına kavuşurdu:

Lâmi'î Çelebi, *Şehrengîz*, Sarnıç Yaylası

⁴ Lüle; bir akarsu ölçü birimi olup, su saatlerinin bulunmadığı dönemde suyun miktarını akışının kalınlığına göre değerlendiren ölçü sisteminde iki hilâl bir çuvaldız, dört çuvaldız bir masura, iki masura bir kamış ve dört kamış bir lüle ederdi.

⁵ Yağmur sularını biriktirmek ve gerektiğinde kullanmak amacıyla genellikle taştan çeşitli büyüklüklerde yapılmış yer altı deposu.

Arsagâh-ı Sarnıç

(.-./.-./.-.)

Girü sarnıcıdur ber sahn-ı âlî
Güneşdür çeşmesi gerdün havâlî

Ser-â-ser şehri eli altında düpdüz
Düşüp pâyine sahrâlar urur yüz

Meger kevserdür âb-ı hoş-güvârî
Ki olmuş ol bihişt içinde cârî

Nazar-gâh-ı safâdur dîde-girdâr
Teferrüc-gâh-ı âlemdür felek-vâr

Bezir kim şâd olan hakdan revânî
Aceb ma'mûr u zeyn imişdi ânî

Felek evcine irüp çâr-tâkı
Cihân tutmuş idi tumturâkı

Safâ-yı havz-ı pâk ü pür-hurûşu
Virürdi âşinâ yârâna cûşu

Pür idi bâği envâ'-ı fevâkih
İderdi kalbi hayrân aklı vâlih

Periler servin idüp âşiyâne
Safâ-bahş idi zıllı ins ü câne

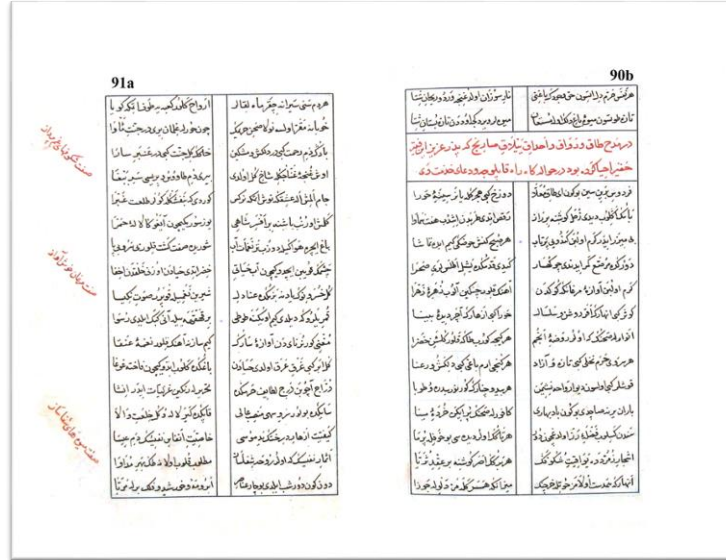
Velikin şimdi kalb-i Lâmi'i-vâr
Harâb olmuşdur ser-cümle âsâr

Înâyet itse sultân-ı zamâne
Ohurdi yine çerh-âyîn nişâne

Lâmi'i Çelebi, Divân, Sarnıç Yaylası

Lâmi'i Çelebi *Divan*'ında Sarnıç Yaylası için bir övgü manzumesi yazıp oranın özelliklerini anlatmaya başlar. "Sarnıç Yaylak"ın canlandırıcı, şifa verici özelliklerini anlatırken; bir vesile ile o bölgeye yakın olan "Kapluca"dan bahseder:

Sarıç Yaylası; cennetin yüce bahçelerinden birisi olup oradan ayrı kalan hurilerin yürekleri cehennem ateşi gibi yanar. Keder, kaygı ve yalanın temsilcisi Satürn'ün kulağına eğilip bir sırrı söylediğinde; yedi felek (sema) coşup dans etmeye başlar. Her sabah güneş onun havuzunu izlediğinde, kendini ısıtmaya yönelir. Onun devrinde dağ Uludağ, kendisine değerli taşlarla süslenmiş bir kemer edinip, Bursa ovası yeşil atlaslardan elbiseler giydi. Sıcak, gökten o mekânı ısıtmaya başlayınca, kuşların şarkılar söylemeye başladı. Zühre (Kervankıran), sazlarını alıp, ahenkli söyleyişlere başlar:

Lâmi'î Çelebi, *Dîvân*, 90b, Sarıç Yaylası ev Gam Giderici Güzellikleri

Der Medh-i Tâk u Devâk u İhdâk-ı Yaylak-ı Sarıç (ki Pezer-i Azîz İn Fakîr ü Hakîr İhyâ Kerde Bûd Der-Havâle-gâh-ı Râh-ı Kapluca ve Du'â-yı Hidmet-i V'ey)

(--./.--./.--./.--./.--)

*Firdevs-i berînsin bugün ey tâk-ı muallâ
Dûzah gibi hecrünle yanar sine-i havrâ*

*Fâmun egilüp didi Zuhâl gûşına bir râz
Raks itdi tarabdan işidüp heft-semâvâ*

*Bî-mîzer ider germ oluben kendüyi per-tâb
Her subh güneş havzunu kim ide temâşâ*

*Devründe murassa' kemer idindi çü kühsâr
Geydi kademünde yeşil atlasları sahrâ*

*Germ oluben âvâze-i mürgânuna gökden
Âhenk kilur çengin alup Zühre-i zehrâ*

Ey Sarıç Yaylası! Kevser gibi parıltılı ırmakların akmaya başlar, göz görmedik renkli ve güzel kokulu çiçeklerin açar. Senin güzel bahçelerin yıldızların cenneti olur. Yeşil gül bahçelerini görüp şaşırıp, kalırlar. Onun her servi ağacı, haremdeki hurma ağacı gibi taze ve bağımsızdır. Her köşesi cennet bağı gibi gönül ferahlatıcı ve latiftir. Ruhlar, kuşlar gibi mekân edinsin diye senin her çınar ve söğüt ağacın; cennetteki kökü yukarıda, dalları aşağıdaki ağaç (tûbâ) gibi görünür. Bugün bahar rüzgârı yağmur yerine göz görmedik, hoş kokulu kâfür kokusunu her tarafa dağıttı:

*Kevser gibi enhârun akar rûşen ü sel-sâl
Havrâ gibi ezhârun açar dîde-i bînâ*

*Envâsile sahnun ki olur ravza-i encüm
Her gice görüp tan kalur gülşen-i hadrâ*

*Her servi harem nahli gibi tâze vü âzâd
Her künci İrem bağı gibi dil-keş ü ra'nâ*

*Kuşlar gibi olsun diyü ervâha nişîmen
Her bîd ü çenârun görinür sidre vü tûbâ*

*Bârân yirine saçdı bugün bâd-ı bahârı
Kâfûr ile sahnun pür iken hurde-i minâ*

Lâmi'î Çelebi, Sarnıç Yaylası'nın güzelliklerini anlatırken; Türk edebiyatının sanat zenginliklerini yansıtır onu felek ve burçların özellikleriyle karşılaştırır. Ona şöyle hitap eder: Senden fazlasıyla asma ve üzüm kesildiği için, kubbe ve kümbetinin gözleri korkuyla su dolar. Zümrüt renkli ve hoş kokulu ağaçların, dallara Ülker yıldızının gerdanlığını asar. Senin nehirleriyle Balık ile Yengeç burçları yarışamaz. Kova ve İkizler burçları seninle mukayese edilemez. Sanki Kâbe'ye tavaf etmek için giden ruhlar gibi o ay yüzlü güzeller seni seyretmek ve gezmek için gelirler. Hurilerin yeri nasıl cennet ise; senin harem gibi özel mekânlarını o güzeller yurt edinir. Misk kokulu ve gönülleri çeken rüzgârların, rahmet nefesi gibidir. Toprağın ise, cennet gülünün halis amber kokusudur:

*Senden kesilüp fazla-i rez oldugiçün dûr
Her tâkun olur dîdesi bu havf ile pür-mâ*

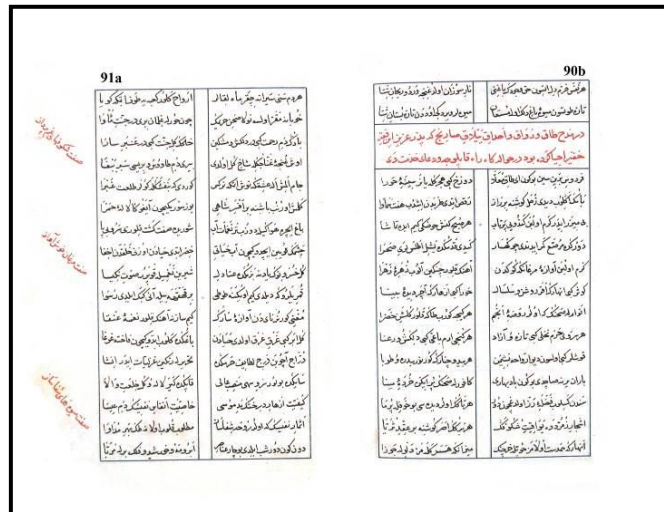
*Eşcâr-ı zümürüdde yevâkîl-ı şükûfen
Her berkün asar güşna bir 'ıkd-ı Süreyyâ*

*Enhâruna hem-dest olamaz Hût-ıla Har-çenk
Mizânuna hem-ser gelemes Delv ile Cevzâ*

*Her dem seni seyrâna çıkar mâh-likâlar
Ervâh gelür Ka'be'ye tavaf itmege güyâ*

*Hübâna makarr olsa nola sahn-ı harîmün
Çün hür ile gûlmân yiridür cennet-i me'vâ*

*Bâdun dem-i rahmet gibidür dil-keş ü müşgîn
Hâkûn gül-i cennet gibidür anber-i sârâ*

Lâmi'î Çelebi, *Dîvân*, 91a, Sarnıç Yaylası'nın Kuşları ve Meyveleri

Lâmi'î Çelebi, eserlerindeki pek çok tasvirde gördüğümüz anlatım üslubunu Sarnıç Yaylası vafında bölüme de adeta tablolar çizerek devam ettirir. Konuyu değiştirdikçe, alt başlıklarla tasvirlerindeki çarpıcılığı ve sanatları ebedî kılar. Nitekim Sarnıç bahçelerindeki çiçeklerin vasıfları hakkında “gam giderici çiçeklerinin özellikleri” ifadesini kullanır.

İşte onun cilveli goncaları gülün dalı, budağı oldu. Onlar tıpkı tavusun kuyruğu, papağının başı gibi ihtişamlıdır. Senin menekşenle güzel çehresinin güldüğünü gören nergis; aşk uğruna içmek için eline kadehi almıştır. Kırmızı lâle, ayağına yüz sürmek için sultanlara yaraşır tacını başına takmıştır. Su, senin bahçende hava ve arzularınla nağmeler dizip; çılgın ve tutkun âşıklar gibi başsız, ayaksız bir şekilde dolaşmaktadır. Hızır, senin çeşmelerinden suları içmeyip “âb-ı hayât”ı tercih ettiği için utandığından dolayı halk arasına çıkamaz olmuştur.

Sıfat-ı Şükûfehâ-yı Gam-perdâz

*Uş gonca-i gannâcun ile şâh-ı gül oldı
Bir düm-i tâvûs ü birisi ser-i bebgâ*

*Câm almış ele aşkuna nûş itmege nergis
Gördi ki beneşşenle güler tal'at-ı gabrâ*

*Gelmiş urunup başına bir efsere-i şâhî
Yüz sürmek için ayaguna lâle-i hamrâ*

*Bâg içre hevân ile düzüp ter-nagamât âb
Şûrîde-sıfat geşt kılur bî-ser ü bî-pâ*

*Çeşmün koyuben içdüğüçün âb-ı hayâtı
Hızır itdi hayâden özini halkdan ihfâ*

Şair, Sarnıç Yaylası'nın hoş nağmeli kuşlarını tasvir ettiği bölümde; Bülbülün Husrev sıfatlı gül için aşk meclisinde inatla, tatlı nağmeleriyle Nikîsâ tarzında şarkılar söylediğini betimler. “Nigîsâ veya Nikîsâ şeklinde söylenen şahıs da Hüsrev Perviz'in çengici başının adıdır. Bu tatlı nağmeyi duyan insanoğlu, en harika üd ustası Bârbed ya da harika çeng ustası Nigîsâ olsa bile çaldıkları sazı bırakır ve bu tatlı nağmeye kulak verirler. Bülbül sesinin üd ve çengin çıkardığı yakıcı sestten daha etkili olduğu vurgulanmıştır (Okutan, 2015, s. 370).” Papağan, senin kumrularına dilde öykündü. Keklik ise bir kahkaha atıp papağanı âleme rezil etti. Anka kuşu, neyin neşeli şarkılarına eşlik edip, onun ezgilerine ahenk tutar.

Sarnıç Yaylası'nda gül; senin bahçelerinde üveyik kuşu kavga ettiği için bulut gibi utancından kendini içkiye verdi. Turaç denen kuş, senin haremde latif toplantılar düzenleyip, renkli ve hoş gazelleri yazmaya başladı. Düzgün ve salınan servi ağacı senin gölgede ancak yüce makamlara yükseldi. Lâle ve gül senin kapında ipekli kaftanlar giymeye başladı. Senin çiçeklerin ve ağaçlarının özellikleri Hz. Musâ'nın mucize gösteren eli (yed-i beyzâ) gibidir. Senin nefeslerin, esintilerin; Hz. İsa'nın ölüleri diriltten, can bahşeden nefesleri gibi can vermektedir.

Sıfat-ı Mürgân-ı Hoş-âvâz

*Gül Husrevinün yâdına bezmünde inâdla
Şîrîn nagamiyla koparur savt-ı Nikîsâ*

*Kumrularuna dilde kim öyküne tûtî
Bir kahkahayıla ânı kebk eyledi rüsvâ*

*Mugannî görünür nâydan âvâze-i sârûn
Kim sâzına âhenk kılur nagme-i ankâ*

*Gül ebr gibi gark-ı 'arak oldu hayâdan
Bâgunda gelüp itdüğüçün fâhte gavgâ
Dürrâc açuben derc-i letâyif haremünde
Tahrîrle rengîn gazeliyyât ider inşâ
Sâyünde bulur serv-i sehî mansıb-ı 'âlî
Kapunda geyer lâle vü gül hil'at-i vâlâ
Keyfiyyet-i ezhâr-ı dırahtun yed-i Mûsâ
Hâsiyyet-i enfâs-ı nefisün dem-i 'Îsâ*

Tasvir özelliği ön planda olan şiirlerin bir başka zenginliği ise, yazıldıkları tarihte mevcut olan yapıyı sunmalarıdır. Günümüz Bursa'sında sözü edilen Sarnıç Yaylası'ndan hiçbir güzellik kalmamıştır. Kaldı ki, zamanımızda böyle bir yayla, böylesi cennet gibi köşeler mevcut değildir. Lâmi'î Çelebi XVI. yüzyıldaki portresinde huzur ve neşe veren meyveleri hakkında samimi duygularını dizelerine aktarır: Senin ruhlara şifa veren nefis meyvelerin, kalplerin dertlerine deva amacıyla aradıkları ilaç gibidir. Bulut, ay, güneş ve felek dörtlüsünden meydana gelen unsurlar, bu alanda toplanmışlardır. Onun her armut tanesi gül suyu testisi, her üzüm damlası şarap kadehi gibidir.

Sıfat-ı Miyvehâ-yı Safâ-sâz

*Esmâr-ı nefisün ki olur rûha şifâ-sâz
Matlûb-ı kulûb ola ne tan behr-i müdâvâ
Dün gün dürüşüp eyledi bu çâr-anâsır
Ebr ü meh ü hürşid ü felek birle murabbâ
Her dâne-i emrûdı durur kûze-i cüllâb
Her katre-i engûri durur sâgar-ı sahbâ*

Şair, yaylanın meyvelerini anlattığı mısralarda sık sık edebî eserlere telmih yaparak, tasvirlerini güçlü hale getirmektedir. Sarnıç'ta yetişen incirler, lezzetli ve dumansız yapılan helva gibidir. Tıpkı Ferhat, Şirin ve Hüsrev'in aşkını dile getiren mesnevilerdekine benzer tatlılıkları ortaya çıkarır. Buranın elmaları, sevgilinin yanağı gibi güzelliğini sergilemekte olup; âşıklar gibi dertle sararıp düşen ayvası da ünlüdür. Bursa evlatlarının ağızları tatlı ağızları, fıstık ile badem yiyen papağana dönüştü. Hoş yakut kutuların fıstık yeşil dallara asıldı. Bahçedeki narlar “yemyeşil ağaçtan ateş” çıkardı. Zerdalilerini gören kayısı ballandı, şayet senin şeftalilerindeki lezzet anılsa, şekerin ağzı sulanmaya başlar. Burada yetişen kavun ve karpuzlar baş salıp, yeşillik dünyası onun kelek olmasına ayak koyar (engeller). Yıldızlar gibi her köşede harman olan karpuzları, bal ve şekerden daha tatlıdır. Sarnıç Yaylası'nda yetişen karpuzlar, dolunay şeklinde olup, onlar kesilince, içinden nice hilal şeklinde dilimler ortaya çıkar. Ey Sarnıç Yaylası! Gönül ve canlar senin güzel yüzün sayesinde sevinçli, mutlu oldular. Zaten minnet ve şükür sadece Allah içindir. Allah'ım! Bu makam, bağ ve mekânın ömrünü izzet ve “Hayy” sıfatınla ebedî kıl.

*Şîrinlik ile eyledi Husrevleri Ferhâd
İncîr ki bî-dûd kılır ta'biye halvâ
Arz itdi ruh-ı yâr gibi hüsnini sîbün
Düşdi sararup derd ile âşık gibi ayvâ
Tûtî gibi bâdâm-ter ü piste-gile oldı
Şîrin dehenân-ı püser-i Bursa şeker-hâ
Hoş şâh-ı zebercedde asup dürc-i yevâkit*

Rummânların oldu "şecerü'l-ahdari nârâ"⁶

*Zerdâlünü görse başı kayısı olur şehd
Şeftâlün anılsa şekerün agzı tolar mâ*

*Bustânunu kim harbüzeler eyledi kelle
Dimez felek-i sebze kelek farkına kor pâ*

*Encüm gibi her kûşede bin hurmen idüpdür
Karpuzları kim şehd ü şekerdendürür ahlâ*

*Her birisi bir mâh-ı müdevverdür egerçi
Olur kesicek niçe hilâl anda hüveydâ*

*Didârunla oldu dil ü cân yüzi mesrûr
"El-minnetü li'llâhi tebâreke ve Te'âlâ"⁷*

*Eyle bu makâm u harem ü bâğı mübârek
Ömr-i ebed ü 'izzle iy Hayy ü Tuvânâ*

Lâmi'î Çelebi, Sarnıç Yaylası ile ilgili şiirini tamamladıktan sonra "İşâret-i Mansıb-ı Defterdârî" başlığı altında Bursa'ya atanan defterdar hakkında manzumesine geçer. "Şikâyet-i Hâl-i Mihnet-güzârî" kısmında ise eziyet ve sıkıntı içerisindeki insanların durumlarından serzenişleri şiirine yansır. Son olarak şair; cihan bağında yüzbinlerce tatlı sesli kuş olsa bile, Lâmi'î gibi tatlı söyleyişli sanatkârların bulunamayacağını iddia eder.

*Olmaya bugün Lâmi'î gibi şekerîn dem
Bu bâğda ger yüzbin ola mûrg-i hoş-âvâ*

Sonuç

Başta *Dîvânü Lügâti't-Türk*, *Atabetü'l-Hakâyık*, *Atabetü'l-Hakâyık* gibi önemli eserlerimiz olmak üzere; Divan edebiyatı, Halk edebiyatı ve Tasavvuf edebiyatına ait eserler, tabiat ve onun güzelliklerinden bahsetme geleneğini günümüze taşımışlardır. Tasvir (betimleme), insan tabiatına ve ruhun zenginliklerine hitap eden bir anlayıştır. Eski çağlardan günümüze gelinceye kadar örnekleri verilmeye devam eden tasvir anlayışı, sanatların ruha yansıyan kalıcı renkleri olmanın derinliğini yaşatmaktadır. Farklı konularda otuzdan fazla eser ile iki hamse veren Bursalı Lâmi'î Çelebi, ömrünü bu şehirde geçirmiş ve gönlünü Bursa ile özdeşleştirmiştir. Onun Bursa ve tabiatına olan tutkusuna örnek olması bakımından Sarnıç Yaylası ele alınmıştır. Özellikle o mekânın kuşları, meyveleri ve gönüllere şifa veren yapısı ile sonsuza kadar var olmasını dilemiştir. Bir tabii tasvir niteliğindeki şiirlerinde bahsettiği güzelliklerden ne yazık ki günümüz Bursa'sına çok az şey kalmıştır. Henüz XVI. yüzyılda bile bu cennet gibi yaylaların bakımsız kaldığını söyleyen Lâmi'î Çelebi, içten gelen bir dua ile bitirir: "Allahım! Bu makam, bağ ve bahçelerin ömrünü izzet ve 'Hayy' sıfatıyla canlı ve ebedî kıl."

Kaynaklar

- Akkuş, M. (2018). *Nef'i divanı*, Ankara Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
Akün, Ö.F. (2014). *Divan edebiyatı*. İstanbul: İsam Yayınları.
Arat, R. R. (1986). *Eski türk şiiri*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
Ayvazoğlu, B. (1999). Osmanlı estetik dünyasına bir bakış. *Osmanlı*, X, 17-28.

⁶ Size yemyeşil ağaçtan ateş çıkaran O'dur. Siz, ondan yakıp duruyorsunuz. Yasin: 36/80 (Kısmî İktibas).

⁷ Minnet, sadece Allahu Teâlâ içindir.

- Baykal Ö. (1964). Mevlânâ'nın mesnevîsinde hayvan hikâye ve motifleri. *Şarkiyat Mecmuası*, V, 23-30.
- Dönmez, A.O. (2007). Tanpınar'ın şiir estetiği ve bursa algısı ışığında bursa'da zaman şiirini okuma denemesi. *Edebiyatın Penceresinden Bursa* içinde (37-38. ss.), Bursa: Bursa Osmangazi Belediyesi Yayınları.
- Evliya Çelebi (1999). *Evliya çelebi seyahatnâmesi II. kitap*. (haz. Z. Kurşun, S.A. Kahraman, Y. Dağlı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Gazzizâde A. *Hulâsatü'l-vefeyât*. Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi, No: 2257.
- İsen M.& Burmaoğlu H. (1988). Bursa şehir-engîzi (Lâmi'î çelebi). *Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türklük Araştırmaları Dergisi*, 3, 57-105.
- Karahan, A. (1980). *Eski türk edebiyatı incelemeleri*. İstanbul, 1980: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Kurgan, Ş. (1972). Divânü lûgâti't-türk üzerine. *Türk Dili-Divânü Lûgâti't-Türk Özel Sayısı*, XXVII, 61-80.
- Kut, G. "Lâmi'î Çelebi". *TEİS*, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/lamii-celebi-mahmud-osman>
- Lâmi'î Çelebi. *Şerefü'l-insân*, Süleymaniye Kütüphanesi, Pertevniyal Valide Sultan Bölümü, No. 424.
- Lâmi'î Çelebi. *Münâzara-i bahâr u şitâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Pertev Paşa Bölümü, No. 484.
- Levend A. S. (1984). *Türk edebiyatı tarihi I*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Kepecioğlu K. *Bursa Kütüğü I-II-III-IV*. Bursa Yazma ve Eski Basma Eserler Kütüphanesi Genel No: 4519-4522.
- Siyavuşgil, S. E. (1943). Türk halk şiirinde tabiat. Ş. Elçin (Ed.), *Türk Edebiyatında Tabiat* içinde (7-20. ss.), Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Şentürk, A. A. (1987). *XVI. asra kadar anadolu sahası mesnevilerinde edebî tasvirler*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Okutan H. İ. (2015). Ahmet paşa'nın bahariyyât kasidesinde baharın çağrıştırdığı anlamlar. *EKEV Akademi Dergisi*, 62, 351-378.
- Yurtsever, M. (1987). Lâmi'î çelebi'nin bursa şehir-engîzi'nde mekân tasvirleri. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2, 243-252.
- Zâtî. *Şem ü Pervâne*, Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail Bölümü No. 443/3.

Extended Abstract

"Description/description", which means to describe something in writing or verbally; In our literature, it has been evaluated together with the words "classification", "adjective" and "property". In novels, stories and other writing types, it is aimed to introduce the events, the places where the events took place, the persons, animals and things in detail. In a way, the depiction, which is the art of painting with words, tried to distinguish something from the others by singularizing it among similar ones of the same genus.

In this study; the understanding of literary description and historical development in Turkish culture has been exemplified, and it has been aimed to examine in terms of history, art and literature. In particular, the reflections of Bursa on the poems in our literature in the historical course have been researched. The natural beauties, recreation areas, waters, mosques, masjids, madrasahs of the 19th

century Bursa, the sultans and princes buried here, their spiritual leaders, and Uludağ have been transferred into verses with perfect descriptions. Particularly, it is aimed to analyze and analyze the relevant parts of the manuscripts of Lami'i Celebi.

One of the fields of activity that includes the most valuable wealth of nations among cultural values is literary works. Such texts are needed in order to have information about works of art that were expressed in the magical atmosphere of literature and were forgotten or lost in time, and to carry their power to the present day. Unfortunately, the texts of our old poetry, in which nature descriptions are depicted in the most beautiful ways, could not be reflected to the present day with all their existence and richness.

It is a fact that, apart from classical Turkish literature, the fine aesthetic understanding manifests itself in different fields. Before we move on to the depiction tradition in the literary world, we would like to dwell on the effects of the "prohibition of depiction principle" in painting and sculpture on poets: Unlike the western masters, our craftsmen work on an aesthetic understanding and a vision of the world within a tradition. As a result of this principle, "Muslim artists who gravitate towards the abstract have found a very bright response to their will and enthusiasm for abstraction in Sufism. The conclusion reached in practice is that no phenomenon is expressed directly, its internal purpose; to reach the invisible behind the visible, its external purpose is; beautifying the world, in other words, the more religious it is, the more purist and more profane it is from the outside.

We can say that in the works written and sung in almost every field in Turkish literature, whether it is religious, moral, mystical, or religious, the tradition of literary depiction increases the power of the author and adds a different richness to the verse. Artists with rich language and style have always preferred the way of benefiting from this treasure. "Ottoman poetry; In terms of its infra-structure, its material - including language - owes much to Arabic and Persian. In the superstructure and content of this poem, Islamic beliefs and thoughts play a primary role. Sufism is two basic pillars in the emotional and thought structure of Ottoman classical poetry. Thus, like the view of human and life, the understanding of nature could not escape from carrying the characteristics of either an ascetic or a mystical character in this world of poetry. In this respect, in general, life and nature were viewed with a philosophy towards the hereafter rather than this world.

The works of Sufi literature have brought the tradition of talking about nature and its beauties to the present day. Depiction (description) is an understanding that appeals to human nature and the richness of the soul. Lami'i Celebi from Bursa, who gave two hamse with more than thirty works on different subjects, spent his life in this city and identified his heart with Bursa. In this study, Sarnıç Plateau is discussed as an example of his passion for Bursa and its nature. He especially wished that the place would exist forever with its birds, fruits and its healing structure. Unfortunately, there is very little left to today's Bursa from the beauties he mentioned in his poems, which are a natural description. Lami'i Celebi, who said that these heavenly plateaus remained neglected even in the 19th century, ends with a sincere prayer: "My God! Make the life of this station, vineyards and gardens lively and eternal with your dignity and 'Hayy' attribute "